

ВПЛИВ КРИТЕРІЇВ ВСТУПУ В ЄВРОСОЮЗ НА ПОБУДОВУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено аналізу впливу критеріїв вступу до ЄС на побудову демократичної, соціальної, правової держави в Україні в контексті визначення геополітичних пріоритетів та стратегічних векторів зовнішньої політики нашої країни.

Ключові слова: *критерії вступу до ЄС, демократична, соціальна, правова держава, геополітичні пріоритети, зовнішня політика.*

Постановка проблеми. Україна має здійснювати свій інтеграційний поступ передусім на підставі розвиненого відчуття ідеологічної спорідненості з Європою, розвивати партнерство і співробітництво, засноване на історичних зв'язках і загальнолюдських цінностях. Європейський вибір для України є не якимось символічним жестом чи вектором зовнішньої політики, а передусім відповіддю на виклики внутрішнього розвитку, а тому змістом євроінтеграційної політики України має бути всебічне розв'язання проблем і визначення конкретних шляхів та засобів інтеграції України до Європейського Союзу, до чого належить і наближення практики внутрішнього життя, принципів розвитку політичної системи до стандартів Європейського Союзу.

Аналіз досліджень та публікацій. В рамках даної наукової розвідки представляють певний інтерес праці таких дослідників, як О. Скрипнюк, В. Головченко, О. Головка-Гавришева, І. Піляєв, А. Крупник, Г. О'Доннелл.

Метою дослідження є аналіз критеріїв вступу до ЄС як найважливіших чинників побудови демократичної, соціальної, правової держави в Україні в рамках дослідження проблеми взаємовпливу процесів європейської інтеграції та демократичного розвитку України.

Основні результати дослідження. Критеріями вступу до ЄС, представленими Європейською Радою 1993 року на самміті у

Копенгагені, є стабільність інституцій, що гарантують демократію; правова держава; права людини; повага до меншин та їх захист; існування ринкової економіки, що функціонує, так само як і спроможність справлятися з тиском конкуренції та ринковими силами усередині Союзу. Членство також передбачає можливість кандидата взяти на себе членські зобов'язання, у тому числі прихильність цілям політичного, економічного та валютного союзу [1].

Отже, є очевидним, що копенгагенські критерії стосуються насамперед внутрішньої демократії та економіки. Тому не викликає сумніву, що євроінтеграційний курс ставить перед країною насамперед завдання внутрішнього характеру.

На цій основі внутрішні суспільно-політичні реформи мають бути орієнтовані на такі напрями:

- визнання громадянина, його прав, свобод та інтересів найвищою соціальною цінністю;
- запобігання відновленню авторитарних тенденцій, всебічний розвиток демократичної, правової держави й інститутів громадянського суспільства, укорінення в суспільній свідомості розуміння необхідності їх ефективного функціонування;
- усвідомлення політичного інтересу як певної мети, що співпадає з тенденцією суспільного розвитку, координація цілей і засобів їх досягнення, неприпустимість розриву між ними;
- наявність сильної демократичної політичної влади як умови для стабільних політичних відносин;
- підвищення ефективності державного управління, правова регламентація процесу реформування політичної системи.

В цьому плані Україні належить подолати складний шлях для досягнення критеріїв, необхідних для повноправного членства в ЄС. Рух нашої держави має бути підкріплений сподіванням, що двері загальноєвропейського дому насправді залишатимуться відкритими для кожної європейської держави, яка відповідає копенгагенським критеріям.

Майбутні члени повинні не лише забезпечити імплементацію до національного законодавства комплексу європейських правових норм і стандартів, а й здійснювати їх застосування на практиці.

В цьому аспекті, безумовно, свобода слова й демократичні цінності є ключовими пунктами в питанні успішної євроінтеграції нашої країни. «Завдяки їм (демократичним цінностям — Ф. Б.) утворюється своєрідна демократична цілісність, чи цілісність демократичних держав, які, попри всі свої відмінності, визнають єдині для всіх цінності. Остання теза має неабияке значення для України.

Адже, проголошуючи своє прагнення до європейської інтеграції, Україна тим самим взяла на себе ряд зобов'язань, серед яких на першому місці стоїть вимога перетворення України та демократичну державу» [2].

Демократична складова розвитку держави визначається, передусім, характером, механізмами та принципами функціонування її політичної системи. Водночас євроінтеграційна політика є чинником вдосконалення політичної системи України в напрямку подальшої демократизації та підвищення ефективності її функціонування.

В цьому сенсі відбувається певною мірою злиття принципів та способів впливу на об'єкт з самим об'єктом. Так, наприклад, під євроінтеграційною політикою може розумітися як механізм впливу на внутрішні умови розвитку держави з метою відповідності критеріям вступу до ЄС, так й безпосередні зміни самих об'єктів (політичної, економічної, соціальної, правової сфер суспільства).

В даному контексті євроінтеграційна політика держави являє собою комплексну діяльність держави в різних сферах суспільного життя, що має на меті створення законодавчих, політичних, економічних, соціальних та міжнародних передумов для здійснення інтеграції України до ЄС.

Відтак, критерії вступу до ЄС в якості чинників формування демократичної, соціальної, правової держави повинні також визначати євроінтеграційну політику України.

В цьому аспекті важливим видається твердження вітчизняного вченого В. Головаченко: «З огляду на європейський вибір України і стратегічну ціль створення необхідних передумов для набуття асоційованого, а згодом і повноправного членства в ЄС, слід зазначити, що оцінка рівня демократичності суспільно-політичного життя країни є не лише необхідним процедурним завданням інституцій Євросоюзу стосовно рішення розпочати переговори про вступ, а й нагодою для держави-претендента на членство визначити, чи відповідають її політичні перетворення європейським стандартам» [3].

В даному зв'язку дуже важливим з критеріїв, яким має відповідати країна-претендент на членство в ЄС є забезпечення належного статусу і прав політичної опозиції. В цьому контексті є конче необхідним законодавче закріплення статусу парламентської опозиції, забезпечення цивілізованого діалогу між владою і опозицією. Нормативно-правове оформлення діяльності опозиції дає змогу оптимізувати роботу парламенту, знизити політичне напруження в

суспільстві та підвищити відповідальність політичних суб'єктів в процесі прийняття суспільно важливих рішень.

Критерії вступу до ЄС є спонукальним чинником до зазначених перетворень, а тому, на нашу думку, членство в цьому співтоваристві набуває пріоритетного значення у порівнянні з іншими вірогідними інтеграційними комбінаціями, зокрема ЄП.

При цьому треба відзначити, що «інтеграція — не лише суспільно-політичне явище, а й правове, і йому притаманні певні характерні правові ознаки, а саме:

- єдність ціннісних критеріїв: дотримання принципів демократії, верховенства права, поваги прав людини і основних свобод;

- єдність правового регулювання, відображена у процесах уніфікації та гармонізації національного законодавства учасників інтеграційних процесів;

- багаторівневість правового регулювання, що полягає в широкому колі суб'єктів правового регулювання та намаганні координувати взаємодію національно-правових систем міжнародного права і власне правової регламентації інтеграційних процесів;

- комплексність правового регулювання, яке охоплює і публічно-правові, і приватноправові відносини;

- наявність значної кількості регіональних стандартів: ЄС, Рада Європи, ОБСЄ тощо;

- прозорість правового регулювання інтеграційних процесів: доступність і поінформованість громадськості зацікавлених держав, а також її залучення до процесів прийняття рішень щодо ключових питань» [4].

Однією з проблем, які потрібно розв'язати в рамках зазначеного процесу, а також на шляху євроінтеграції, є питання сумісності українського законодавства із законодавством ЄС. Досягнення цієї мети є важливим елементом побудови правової держави в Україні.

На нинішньому етапі адаптація має ґрунтуватися на принципі доцільності, тобто в процесі адаптації законодавства слід враховувати перш за все наслідки впровадження норм, передбачених актами *acquis communautaire*, з точки зору їх впливу на економічну, соціальну та політичну ситуацію в Україні [5].

Починаючи з 2002 року процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС закріплюється на найвищому рівні: Верховна Рада України приймає Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», а у 2004 році — Закон України

«Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

У цих документах були сформульовані стратегічні завдання та визначені практичні заходи щодо забезпечення безпосередньої участі України в загальноєвропейському процесі та членстві в європейських структурах, запроваджено механізм прийняття Верховною Радою України законодавчих актів, які відповідають *acquis communautaire* та мають економічне обґрунтування, визначено механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Як зазначено в Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, «адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу — це поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням основних положень законодавства Європейського Союзу» [6].

Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС є основоположним документом, який має визначити механізм досягнення Україною необхідного рівня відповідності її правової системи праву ЄС. Адаптація законодавства є пріоритетною складовою правової реформи в Україні. Загальнодержавна програма — це комплекс взаємопов'язаних завдань з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, спрямованих на реалізацію державної політики щодо створення сучасної правової системи України шляхом удосконалення правотворчої діяльності органів державної влади.

Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи, важливим чинником якого слід вважати визнання принципу верховенства права, плюралістичної демократії, також обов'язок забезпечити права і основні свободи людини всім особам, що знаходяться під юрисдикцією держави, тобто, формування українського суспільства як повноправної європейської спільноти.

Саме цьому повинна сприяти участь України в конвенціях Ради Європи, оскільки для України як держави, що визначила стратегічним імперативом своєї політики європейський вибір, членство в Раді Європи є, по суті, школою демократії, а виконання її вимог — необхідною умовою просування шляхом європейської інтеграції [7]. До того ж зазначені конвенції встановлюють спільні для цієї організації і ЄС стандарти.

Отже, адаптація законодавства України є першим кроком на шляху реформування правової системи України, початковим етапом інтеграції України до права ЄС.

Крім того, адаптація законодавства України має розглядатися як інструмент зміцнення реформ, і її необхідно оцінювати, зважаючи на просування реформ.

Треба відзначити, що однією з проблем в цій сфері є відсутність у нашому суспільстві однаковості в сприйнятті необхідності та незворотності процесу європейської інтеграції України. Ставлення до пріоритетів інтеграційного вибору як до альтернативи призводить до того, що значна частина української політичної еліти не розуміє доконечної важливості адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Тому завдання побудови в Україні демократичної, соціальної, правової держави європейського зразку спонукає приділити увагу питанням співвідношення системи нормативно-правових актів України з загальноєвропейськими критеріями.

Євроінтеграційні устремління України у поєднанні із співробітництвом з ЄС розкривають шлях до проведення радикальних реформ. Поступово наближаючись до відповідності критеріям вступу до ЄС, Україна тим самим інвестує власну модернізацію, створення соціальної і правової держави, приведення своєї політичної системи, характеру відносин у ній, рівня політичної культури у відповідність до європейських стандартів демократії.

Те, що Україна повинна запровадити у себе стандарти ЄС, означає, що треба забезпечити у нашій країні такий рівень суспільного добробуту, наявність і такий рівень розвитку основних елементів політичної, економічної та соціальної інфраструктури, які б відповідали критеріям ЄС [8]. В цьому сенсі «передумовами становлення соціальної держави в Україні є реформування економіки у напрямі соціального ринкового господарства, створення громадянського суспільства й утвердження правової держави» [9].

Отже, соціальні реформи повинні йти паралельно з політичними, демократичними перетвореннями, вони мають бути також механізмом регуляції соціальних відносин. Наприклад, в сфері забезпечення соціальної солідарності, соціальної справедливості, побудови соціальної держави. Крім того, правові конституційні реформи забезпечують так звану нормативність економічних відносин, узгодженість державного регулювання і саморегулювання, існування соціально-орієнтованого ринку, позитивної взаємодії суспільної і приватної власності, збереження соціального балансу в трудових відносинах, соціальний захист населення.

Щодо інших аспектів, то, зокрема, функціонування єдиного ринку товарів і послуг приводить до постановки питання про вирівнювання

прав споживачів на всьому європейському просторі, тобто до розробки загальних стандартів і правил, які гарантують ці права й діють на території всіх держав-членів. Як підсумок, в офіційному реєстрі напрямків діяльності інститутів ЄС з'являється політика захисту споживачів. Це стосується і загальної соціально-економічної політики, зокрема, в частині прийняття загальних стандартів, що забезпечують принцип рівної конкуренції і гідну якість умов праці в різних сферах на теренах ЄС [10].

В цьому плані критерії вступу до ЄС мають розглядатися як чинники, що сприяють прийняттю важливих кодексів та законів, спрямованих на реалізацію соціальних, культурних та інших прав і свобод громадян в Україні. До таких, зокрема, належать Кодекс про працю, Соціальний кодекс України, а також Кримінальний та Цивільний кодекси тощо.

Найголовніший принцип правової держави — це визнання верховенства права та закону. Забезпечення прав і свобод людини є ознакою саме суспільства та держави, побудованих на демократичних засадах.

В даному аспекті, на наш погляд, важливим уявляється твердження відомого сучасного дослідника проблем розвитку демократії Гільєрмо О'Доннелла: «В правовій демократичній державі на кожного розповсюджуються законні повноваження інституцій в рамках правової системи, себто ніхто не може бути над або поза її правилами. У свою чергу, ця характеристика має близьке відношення до захисту політичних та інших прав. За відсутності гарантії універсальної відповідальності перед законом буде існувати вкрай неконтрольована сила або сили, які зможуть однобічно урізати або просто відбирати права» [11].

Європейський Союз заснований на принципі верховенства закону й демократії. Членом Союзу має право стати будь-яка європейська держава, що дотримує демократичні принципи суспільного ладу: «принципи свободи, демократії, поваги прав людини й основних свобод, а також принцип правової держави» (ст. 6, ст. 49 Договору про Європейський Союз) [12].

Очевидно, що прогрес відносно прав людини й демократичних стандартів містить у собі проведення політичної та адміністративної реформ, дотримання законів і демократичних свобод, що у першу чергу передбачено критеріями вступу до ЄС.

В даному контексті важливим елементом правових критеріїв є боротьба з корупцією в органах влади, з криміналізацією суспільства тощо.

Зважаючи на вищезазначене, суттєвим та необхідним, на наш погляд, видається використання досвіду держав, що ефективно вирішили завдання перехідного періоду.

З цієї точки зору, зокрема, доволі цікавим виглядає досвід Словаччини, особливо в рамках виконання критеріїв членства та напередодні її безпосереднього вступу до ЄС.

В річній національній програмі Словаччини на 2003 рік протидія корупції посідала одну з чільних позицій, поступаючись першим місцем лише роботі з громадською думкою. Ще у червні 2000 року уряд цієї країни ухвалив «Національну програму боротьби з корупцією». Партії, що складали урядову коаліцію, брали участь у своєрідній програмі «Антикорупційний мінімум». Серед впроваджених законів можна відзначити «Акт про державну службу» та «Акт про громадську службу», які встановили норму конкурсних процедур на заміщення посад у державній службі та заборонили чиновникам приймати подарунки. Реформу судової системи в Словаччині було продовжено у 2002 році запровадженням Судової ради — незалежного наглядового органу. Також напередодні вступу до ЄС у Словаччині було підготовлено до прийняття закони: «Про залучення громадян до законодавчого процесу», «Про спеціального прокурора з боротьби з корупцією», «Про боротьбу з легалізацією кримінальних прибутків» [13].

Є очевидним, що в даному напрямку Україні належить виконати ще дуже значний обсяг роботи і що процес інтеграції України до ЄС займатиме достатньо часу.

В даному контексті реалізація кінцевої мети потребує належної взаємодії органів державної влади, відповідної системи координації, яка могла б забезпечити дієве та ефективне виконання адаптаційних програм.

Отже, поступове виконання критеріїв вступу до ЄС і сам процес європейської інтеграції України мають надати цінне джерело мотивації і легітимації для рішучої урядової дії, яка покликана створювати умови для подальших структурних реформ, створення конкурентного ринкового середовища та стимулювання інновацій.

Органи державного управління повинні функціонувати у правовому полі законів, які за змістом відповідатимуть європейським зразкам. До того ж адаптація українського законодавства до європейського передбачає запозичення європейської правової культури, якою матимуть перейнятися поряд з усіма громадянами також і управлінці та державні службовці всіх рівнів.

Наразі, на жаль, навряд чи можна говорити про те, що питання європейської інтеграції України остаточно зайняли провідне положення серед пріоритетів центральних і місцевих органів влади,

зокрема, питання адаптації законодавства. Не в останню чергу це пояснюється високим ступенем поляризації зовнішньополітичних устремлінь серед провідних політичних сил країни. Причому навіть за умов існування в уряді політичної волі його здатність проектувати і здійснювати структурні реформи часто все ще є слабкою.

На сьогодні не можна констатувати і відповідне усвідомлення населенням значення, необхідності і підтримки курсу європейської інтеграції. Це процес важкий і тривалий, тому вимагає наукового аналізу і розробки адекватних прийомів щодо його оптимізації.

Навіть невдовзі після подій кінця 2004 року результати опитування засвідчили неоднозначну оцінку перспектив України у разі вступу до ЄС. Зокрема, 37,3 % опитаних оцінили їх «десь позитивно, десь негативно», а 30,6 % — «безперечно позитивно» та «переважно позитивно, ніж негативно». 26,5 % визначилися з негативними оцінками, а байдужість виявили 4,8 % [14].

Тому, враховуючи особливості перехідного стану, в якому перебуває Україна, має бути проведена в життя така концепція співвідношення особи, суспільства і держави, яка дозволила б не тільки змінити сьогодишній менталітет людини, але й сприяти формуванню вільної особистості з високою політичною, економічною і правовою культурою, яка усвідомлює свою цінність і гідність. На конституційному рівні має бути закладена якісно нова модель правової організації життя людини й суспільства, відповідно до якої весь державний і суспільний механізм спрямовується на здійснення і захист прав і свобод людини.

Тому, на нашу думку, в рамках наближення до європейських правових стандартів значну увагу має бути приділено таким напрямкам:

- по-перше, зміцнення демократичних цінностей, заснованих на принципах верховенства права та закону, вільних виборах і багатопартійній політичній системі. Головною проблемою в цій сфері залишається виконання законів і захист прав людини;

- по-друге, запобігання етнічним конфліктам через велику кількість осіб, що не хочуть йти з території України і яких Європа не приймає. Незважаючи на те що ЄС бажає вільного руху економічно активних індивідуумів, існують проблеми безпеки, такі як входження нелегальних мігрантів або кримінальних елементів, соціальні проблеми і проблеми культурної нерівності. Однак безпека в Європі вимагає кооперативного і всебічного підходу, причому як з короткостроковими, так і довгостроковими цілями [15];

- по-третє, подальше укріплення ринкової економіки в Україні. Тут залишаються великі проблеми щодо законів у сфері бізнесу, особливо податків, що не відповідають європейським стандартам. Можна додати також, що великі проблеми існують в сфері створення

привабливого інвестиційного клімату для збільшення потоку прямих іноземних інвестицій;

- по-четверте, запобігання деградації навколишнього середовища. Стосовно цього існують побоювання, що для уряду України, який стикається з економічними труднощами, даний аспект не є пріоритетним. Українське законодавство в цій сфері не відповідає нормам та положенням ЄС.

Виконання Україною критеріїв вступу до ЄС та досягнення кінцевої мети – повноцінного членства мають призвести:

- по-перше, до створення правової держави, що має на увазі підвищення рівня виконання принципу правових норм. Правові норми змушують державу розглядати усіх громадян однаково, щоб гарантувати здійснення їхніх основних прав і одночасно запобігати зловживанню владою на всіх рівнях управління. Цей принцип, безсумнівно, змушує державу ставати демократичною і таким чином просто посередницькою установою серед її громадян;

- по-друге, до подальшого зміцнення демократичної держави, що допоможе розширити основу для реалізації особистих інтересів та здійснення індивідуальних прав і свобод;

- по-третє, до здійснення трансформації від традиції орієнтації на державу до традиції орієнтації на суспільство. Реформи в Україні мають зміцнити соціальну динаміку більш ніж урядову. Динамічне і відносно автономне суспільство має створити громадянське суспільство, що демократично функціонує і слугує консолідації політичної системи та інтерналізації демократичної політичної культури.

Висновки. Питання розширення ЄС у світлі політико-правових реформ в Україні обумовлено мотивами входження в ЄС. Дійсно, істина полягає в тому, що політична й економічна трансформація в Україні є об'єктивною необхідністю поза залежністю від членства в ЄС, проте ця трансформація пройде незрівнянно легше в умовах об'єднаної Європи.

Україна бачить своє майбутнє в ЄС. Воно буде означати підставу для кращого способу життя, так само як і для кращих стандартів в політичній, соціальній і економічній сферах. Тому, безумовно, будь-яка затримка процесу адаптації критеріїв вступу до ЄС означає крок назад від модернізації та демократичних здобутків. Членство України в ЄС стане чинником становлення в нашій державі сучасної, демократичної політичної системи, відкритої влади разом з міцною економікою і суспільством добробуту.

Література

1. Див. : European Council in Copenhagen, 21-22 June 1993: Conclusions of the Presidency. — Press Release. — 22/06/93. — No. 180/1/93 // www.consilium.europa.eu/uedocs/
2. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика) / О. В. Скрипнюк. — К. : Логос, 2006. — С. 296.
3. Головченко В. Проблема політичної реформи в Україні та її європейський вибір / В. Головченко // Україна на шляху до Європи. [Упоряд. : В. І. Шкляр, А. В. Юричко]. — К. : Етнос, 2006. — С. 72–73.
4. Головка-Гавришева О. І. Правові аспекти участі України в євроінтеграційних процесах / О. І. Головка-Гавришева // Актуальні проблеми державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції. [За заг. ред. В. П. Горбуліна]. — К. : «Євроатлантикінформ», 2005. — Вип. 15. — С. 54–55.
5. Див. : Доповідь про стан виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Євроінформ. — 2006. — № 1. — С. 13.
6. Див. : Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 21.11.2002 р. № 228-ГУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 3. — С. 12.
7. Піляєв І. С. Актуальні проблеми розвитку правової системи Ради Європи / І. С. Піляєв // Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. — К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. — Випуск 21. — С. 634.
8. Див. : Крупник А. С. Механізми впровадження стандартів ЄС при розбудові соціальної держави в Україні / А. С. Крупник // Актуальні проблеми державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції. [За заг. ред. В. П. Горбуліна]. — К. : «Євроатлантикінформ», 2005. — Вип. 15. — С. 107.
9. Там само.
10. Див. : Brussels European Council, 14 December 2007: Presidency Conclusions. — Press Release. — 14/12/07. — No. 16616/07 // www.consilium.europa.eu/uedocs/
11. O'Donnell G. Why the Rule of Law Matters / G. O'Donnell // Journal of Democracy. — 2004. — Vol. 15. — No. 4. — P. 37.
12. Див. : Treaty of Maastricht // eur-lex.europa.eu/eu/treaties/
13. Див. : Annual National Programme Slovakia 2003. — Ministry of Foreign Affairs of Slovak Republic // www.foreign.gov.sk
14. Див. : Актуальні проблеми реалізації Україною стратегічного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію: громадська думка та експертні оцінки. [За заг. ред. В. П. Горбуліна]. — К. : «Євроатлантикінформ», 2005. — Вип. 12. — С. 38.

15. Див. : Brussels European Council, 14 December 2007: Presidency Conclusions. — Press Release. — 14/12/07. — No. 16616/07 // www.consilium.europa.eu/uedocs/

Статья посвящена анализу влияния критериев вступления в ЕС на построение демократического, социального, правового государства в Украине в контексте определения геополитических приоритетов и стратегических векторов внешней политики нашей страны.

Ключевые слова: критерии вступления в ЕС, демократическое, социальное, правовое государство, геополитические приоритеты, внешняя политика.

The article is devoted to the analysis of influence of EU joining criteria on the democratic, social state building and on the rule of law making in Ukraine in the context of determination of geopolitical priorities and strategic vectors of foreign policy of our country.

Key words: EU joining criteria, democratic, social, legal state, geopolitical priorities, foreign policy.

Барановський Фелікс Володимирович — професор кафедри політології та міжнародних відносин Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, доктор політичних наук.

Рецензент: Шепелєв М. А.